

Силабус курсу Бюджетна система

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Спеціальність – 071 Облік і оподаткування
Освітньо-професійна програма – «Облік і оподаткування»

Рік навчання: IV, Семестр: VII

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

кандидат економічних наук, доцент
Сидор Ірина Петрівна

Контактна інформація irunasudor@gmail.com, +380974559992

Опис дисципліни

Дисципліна «Бюджетна система» належить до блоку вибірових дисциплін циклу професійної підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування. Дисципліна спрямована на формування теоретичних знань щодо сутності та призначення бюджету держави як інструменту регулювання соціально-економічних процесів, особливостей організації і функціонування бюджетної системи, діагностування її стану, формування і реалізації бюджетної політики, здійснення фіскального регулювання, організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, використання сучасних технологій бюджетування, управління бюджетними ресурсами та набуття практичних навичок використовувати одержані знання для обґрунтування складних професійних рішень і вирішення проблем під час професійної діяльності в умовах невизначеності, ризиків та динамічних змін у сфері фінансів.

Структура курсу

№ п/п	Тема	Результати навчання	Завдання
3/2	Сутність, призначення і роль бюджету держави	Знати бюджетну термінологію, розуміти соціально-економічну сутність бюджету, призначення та роль як інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого розвитку держави, знати складові частини бюджету.	Тести, питання
2/1	Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави	Знати засади формування та реалізації бюджетної політики, розуміти дію фінансових методів, інструментів, важелів, особливості формування і функціонування механізму реалізації бюджетної політики; розуміти принципи, методи та інструменти фіскального регулювання.	Тести, питання
3/1	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	Виявляти причини, оцінювати наслідки виникнення бюджетного дефіциту й шукати джерела його фінансування.	Тести, питання

3/2	Бюджетна система та засади її побудови	Знати механізм та розуміти особливості функціонування бюджетної системи, володіти методичним інструментарієм діагностики її стану, вміти виявляти проблеми функціонування державного та місцевих бюджетів, бюджетні ризики та оцінювати їхній вплив; демонструвати навички обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії бюджетних ризиків та визначення тенденцій функціонування бюджетної системи в контексті реформування публічних фінансів.	Тести, питання, практичні завдання
3/1	Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади	Знати організаційні засади, послідовність стадій та способи забезпечення прозорості бюджетного процесу, методи залучення громадськості до бюджетного процесу.	Тести, питання
2/1	Технології бюджетування	Вміти застосовувати сучасні технології бюджетування у бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях та інструменти інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами.	Тести, питання, завдання для ситуативного моделювання
2/1	Організація та методика здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства	Знати бюджетне законодавство, володіти методичним інструментарієм здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства.	Тести, питання, практичні завдання
3/1	Система доходів бюджету	Розуміти соціально-економічну сутність та знати класифікацію доходів бюджету, здатність аналізувати та планувати доходи державного і місцевих бюджетів України; пропонувати обґрунтовані рішення щодо формування бюджетних ресурсів.	Тести, питання, практичні завдання
3/1	Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів	Здатність виявляти й аналізувати причини фіскальних дисбалансів, розраховувати міжбюджетні трансферти та володіти інструментарієм здійснення бюджетного регулювання.	Тести, питання, практичні завдання
2/1	Система видатків бюджету	Розуміти соціально-економічну сутність та знати класифікацію видатків бюджету, здатність аналізувати та планувати видатки державного і місцевих бюджетів України; пропонувати обґрунтовані рішення щодо використання бюджетних ресурсів.	Тести, питання, практичні завдання
3/1	Видатки бюджетів на реалізацію економічної і	Знати функціональне призначення, особливості планування та здійснення видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави, вміти	Тести, питання, практичні

	соціальної функції держави	здійснювати їх аналіз. Знати функціональне призначення, особливості планування та здійснення витрат бюджетів на реалізацію економічної функції держави, вміти здійснювати їх аналіз.	завдання
3/1	Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним та місцевим боргом	Знати функціональне призначення, особливості планування та здійснення витрат бюджетів, пов'язаних з управлінням державним та місцевим боргом, вміти здійснювати їх аналіз.	Тести, питання, практичні завдання

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бюджетна система: підручник за ред. д. е. н., професора В. Г. Дем'янишина, д. е. н., професора О. П. Кириленко та д. е. н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 626 с.
2. Бюджетна система у таблицях і схемах: навчальний посібник для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Лободіна З. М., Сидор І. П., Дем'янюк А. В.; Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 280 с.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/245616>
4. Возняк Г., Жеребило І. Імперативи впливу публічних фінансів на розвиток соціальної сфери: теоретико-методологічні аспекти дослідження. *Світ фінансів*. 2023. Випуск 2. С. 80-94.
5. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування: Монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020 516 с.
6. Дзюблюк О. Теоретичні аспекти координації монетарної і фіскальної політики як необхідної умови забезпечення макрофінансової стабільності. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 2. С. 8-27.
7. Дем'янишин В., Лободіна З., Горин В., Дем'янишин В. Методологічні підходи до дослідження державних фінансових ресурсів та фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах реформування управління публічними фінансами. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 31-47.
8. Державний фінансовий контроль у публічному управлінні: навч. посібник. / Колектив авторів; за ред. В. М. Русіна та Б. С. Шулюк. Тернопіль: Вектор, 2018. – 214 с.
9. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. *Світ фінансів*. 2023. Випуск 3. С. 21-34.
10. Забаштанський М. М., Сидор І. П. Державно-приватне партнерство у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 6. С. 18-23.
11. Казначейська система: підручник / за наук. Ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого, д.е.н., проф. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
12. Карпишин Н. І., Сидор І. П. Фінансування медичних послуг: досвід зарубіжних країн і України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 8. С. 9-14.
13. Кириленко О. П., Малиняк Б. С., Письменний В. В., Русін В. М. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади: навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. Київ: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
14. Кізима Т., Лободіна З., Кізима А. Інвестування заощаджень домогосподарств у контексті впливу на функціонування публічних фінансів в умовах війни. *Світ фінансів*. 2023. Випуск 4. С. 52-67.
15. Кнейслер О., Спасів Н., Кізима Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 1 (60). С. 8-19.
16. Коваль С. Л., Сидор І. П. Роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-

економічного розвитку територіальної громади в умовах війни та у повоєнний період. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 96-102.

17. Коваль С. Л., Сидор І. П. Фінансове забезпечення банківських послуг. *Агросвіт*. 2020. № 15. С. 30-35.

18. Круп'як І., Круп'як Л. Управління державним боргом України в контексті збалансування економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 1 (78). С. 74-84.

19. Лободіна З. М. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 412 с.

20. Макогон В.Д., Адаменко І.П. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 177-183.

21. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / за ред.: О. П. Кириленко. Тернопіль: Астон, 2015. 360 с.

22. Петрушка О. В., Сидор І. П. Корпоративні та індивідуальні пенсійні програми: особливості практичної реалізації. *Регіональна економіка та управління*. 2019. № 3 (25). С. 47-50.

23. Податковий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-16> (дата звернення: 15.06.2022)

24. Публічні фінанси : навч. посіб. / за ред. д.е.н. проф. Кириленко О. П. Тернопіль: Вектор, 2018. 294 с.

25. Сидор І., Денисюк Т. Державне пенсійне страхування в Україні: виклики сучасності та напрями реформування. *Світ фінансів*. 2022. № 1. С. 22-35.

26. Сидор І., Карпишин Н. Місцеве оподаткування у контексті фінансового забезпечення суспільних послуг. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8182>

27. Сидор І. П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 32. С. 363-370.

28. Сидор І. П., Петрушка О. В. Моніторинг формування зовнішнього державного боргу України. *Фінансовий простір*. 2019. № 3 (35). С. 178-191.

29. Сидор І. П., Петрушка О. В. Внутрішній аудит в системі надання послуг з державного пенсійного страхування. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/892/902>

30. Сидор І. П., Трусова Н. В. Освітня субвенція в контексті регулювання міжбюджетних відносин в Україні. Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій: Монографія / За ред. Л. Гур'янової, В. Цибакової; Братислава – Харків: ВШЕМ – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 188 с. (С. 86-96).

31. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.

32. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні доміанти та діалектична єдність: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 416 с.

33. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.

34. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: моногр. / за ред. д.е.н., проф. Кириленко О. П. та д.е.н., проф. Тулай О. І. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 414 с.

35. Хомутенко А.В. Державний контроль ефективності управління державними фінансами України. *Економіка та держава*. 2020. №2. С. 48-56.

36. Чеберяко О., Лещенко І. Особливості фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в умовах воєнного стану. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 1 (78). С. 98-110.

37. Dubrovina N., Neubauerova E., Fabuš M., Tulai O. The evaluation of indices of public finance distribution on central and local levels for EU countries. *Journal of European Economy*. 2019. № 4. P. 454-465.

38. Kizyma T., Lobodina Z., Khamyha Yu. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. №2 (29). P. 355-36.

39. Kizyma T.O., Lobodina Z.M., Kizyma A.Ya. Optimization of budget funds expenditures on organization of the state activity. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. Vol. 2. №5. P. 183-190.

40. Kozarezenko L., Petrushenko Y., Tulai O. Innovation in public finance management of sustainable human development activities. *Marketing and Management of Innovations*. 2018. № 4. P. 191–202.
41. Musgrave R. A. Economics of Fiscal Federalism. Public Finance in a Democratic Society: Coll. Papers. Vol. 2. Brighton, U.K. : Wheatsheaf Books Ltd, 1986. P. 33–41.
42. Modern tendencies of fiscal policy in European economic space : Monograph ; edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovatyu. Ternopil: TNEU, 2017. 388 p.
43. Pigou A. C. The Economics of Welfare. St. Martin's Street, London, 1932. URL: <http://oll.libertyfund.org/titles/1410>.
44. Samuelson P. A. A diagrammatic exposition of a theory of public expenditure. *Review of Economics and Statistics*. 1955. № 4. P. 350–356.
45. Samuelson P. A. The Pure Theory of Public Expenditure. *Review of Economics and Statistics*. 1954. № 4. P. 387–399.
46. Tulai O., Petrushenko Y., Glova J., Sydor I., Ponomarenko O. The impact of decentralization on the financial support of regional development. *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. Vol. 16, Issue 4. P. 1-15.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
2. Ціна держави – проєкт CASE Україна. URL: <https://cost.ua/>
3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>
4. Бюджети територіальних громад. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Бюджетна система» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; наукова дискусія; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Бюджетна система» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40 %	40 %	5 %	15 %
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)